

Škodljivci v čebelarstvu niso vedno samo škodljivci

Besedilo in foto: **Janez Gregori**

Kadar naštevamo živali, ki povzročajo škodo v čebelarstvu, navadno začnemo z voščenenima veščama, z veliko in malo. Ker sodita med molje, ju včasih poimenujemo tudi voščena molja. Vešče namreč uničujejo satje, o tem pa se lahko hitro prepričamo tudi sami, če smo premalo skrbni in rezervnega satja v omari ali v kakem drugem skladiščnem prostoru ne zavarujemo pravočasno. Čaka nas lahko pravo razdejanje, satje, če ga je še kaj ostalo, pa lahko samo še prekuhamo. Podobno je včasih tudi v panju, v katerem je odmrta družina, vreme pa je dovolj toplo, da lahko molji počnejo, kar pač počnejo. Na našo jezo in v našo škodo.

Pa se vprašajmo, kje je pravzaprav mesto voščenih vešč v naravi? Njihova hrana je satje. Najraje se lotevajo starejšega, ki je že bilo zalezano. Vešče ne prebavljajo voska, vendar je zanje užitno vse tisto, kar se ga drži. Predvsem so to ostanki čebelje zalege, njeni iztrebki, ostanki zapredkov bub (srajčke) in uskladiščen cvetni prah. Zelo pomembno pa je, da ob vsem tem zaužijejo tudi različne bolezenske klice na satju, ki bi v primernih razmerah lahko povzročile hude kužne bolezni.

Čebelja družina se v naravi naseli v primernem prostoru, navadno je to drevesno duplo. Tam zgradi satje, nabira med in neguje zalego. Tam, skratka, živi. Ko pa se njen vek izteče, recimo zaradi izgube matice in posledične trotavosti, ostane samo še za-

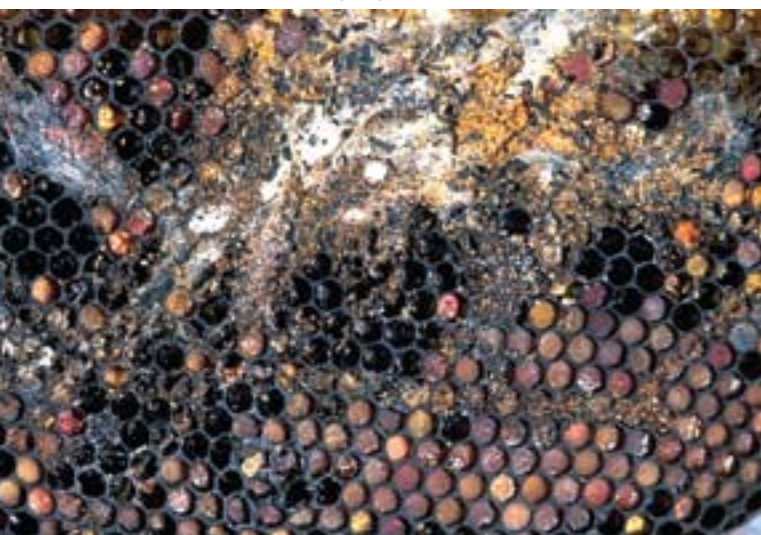
Voščene vešče so začele pospravljati čebelarjevo malomarnost.

Velika voščena vešča (Galleria mellonella)

puščeno satje. Kmalu se ga lotijo vešče in delujejo toliko časa, da ni več sledu o njem. Duplo je očiščeno, ne samo voska, ampak tudi morebitnih bolezenskih klic, in v prihodnji sezoni rojenja ga bo lahko naselila nova čebelja družina. Na podoben način izgine satje tudi v čebelnjaku, če smo po naključju pozabili nanj. Mora pa biti v temnem prostoru, saj se ga vešče na svetlobi ne lotijo. Vidimo torej, da so voščene vešče neke vrste smetarji, sanitarci, ki poskrbijo, da neuporabno satje izgine, z njim pa tudi morebitni viri raznih bolezni.

Dandanes veliko govorimo o gensko spremenjenih organizmih, predvsem o gensko spremenjeni koruzi (BtGSO), katere sajenju se pri nas za zdaj še odločno upiramo. »Bt« sta začetni črki imena bakterije *Bacillus thuringiensis*. To je v zemlji živeča bakterija, ki vsebuje strupe (endotoksine), uničujoče za metulje (Lepidoptera). Sintetično pridobljen toksin Bt zato v kmetijstvu in v gošpodinjstvu uporabljajo kot biološke insekticide, predvsem proti različnim

moljem (veščje sodijo med metulje), ki lahko na poljskih kulturah povzročijo občutno škodo.

In v kakšni povezavi je omenjena bakterija s koruzo? Znanstvenikom je uspelo, če povemo zelo poenostavljeno, vstaviti nov gen v dedni zapis koruze, ki ima za posledico izločanje toksina Bt. Molj, ki se je loti, zaužije toksin Bt in pogine. V praksi ima to velik pomen, saj je na ta način gensko spremenjena koruza varna pred molji. Ne poznamo pa še vseh njenih stranskih posledic, med drugim tudi ne posledic na prehrano ljudi.

Vir cvetnega prahu, ki ga potrebuje čebelja družina za prehrano, je tudi koruza. Ker cveti pozno in takrat v naravi po navadi ni drugih pelodnih virov, čebele lahko naberejo znatne količine cvetnega prahu koruze, te zaloge pa dolgo časa ostanejo v satju. Čebele seveda ne ločijo, katera rastlina je gensko spremenjena in katera ni. Nabran cvetni prah skladiščijo v satju ob zalegi. Raziskovalci doslej niso ugotovili kakšnega posebnega vpliva, ki bi ga imela gensko spremenjena koruza neposredno na kožekrilce (Hymenoptera), med katere sodijo tudi čebele. Njen cvetni prah pa vpliva na voščene veščje, saj poginejo vse, ki se hranijo z njim. Na prvi pogled ni dramatičnega. Pač ne bo vešč.

V državah, v katerih je gensko spremenjena koruza posejana na velikih površinah, so znanstveni

ki začeli opozarjati na morebitne nepričakovane posledice. Voščene veščje izginjajo, nihče drug pa ni naravno »usposobljen« za opravljanje njihovega dela, tj. pospravljanja starega satja. Zapuščeno satovje v duplih, v katerih je skladiščen cvetni prah gensko spremenjenih rastlin, ostane dolgo časa strupeno in prav tako dolgo časa grozijo morebitni viri boleznih. Izginjanje voščjenih vešč je resna grožnja, da se bodo zaradi njihove odsotnosti veliko prej razpasle nevarne kužne bolezni, ki so lahko usodne za obstoj čebeljih družin. Tako ima lahko cvetni prah gensko spremenjene koruze še kako velik vpliv na čebelje družine. Glede na to, da je strupen za številne žuželke, bodo seveda posledice tudi večje: zmanjševanje biotske raznolikosti, to pa ima lahko še druge nepričakovane posledice.

V naravi nikoli ne smemo prehitro soditi o koristi ali škodljivosti različnih bitij. Še prehitro se nam lahko zgodi, da je žival, ki jo obojamo, v nekaterih okoliščinah naš zaveznik. Tako kot so to lahko voščene veščje.

Viri:

Sabugosa - Madeira, B., Abreu, I., Ribeiro, H., Cunha, M., (2007). Bt transgenic maize pollen and the silent poisoning of the hive. Journal of Apicultural Research, let. 46, št. 1, str. 57-58.

Praznik cvetja, vina in oljčnega olja v Ankaranu

Vljudno vas vabimo, da se udeležite Praznika cvetja vina in oljčnega olja, ki bo **23. in 24. marca 2008 med 10. in 19. uro v turističnem naselju Adria v Ankaranu**. Praznik cvetja, vina in oljčnega olja bo promocijske narave, zato se na njemu lahko predstavijo vsa društva, proizvajalci – čebelarji, vinarji, kletarji, oljkarji, tartufarji, vrtnarji, cvetličarji in vsi tisti, ki želijo predstaviti kulturno dediščino svojega kraja ter zabavo po istrskih običajih

Organizator se obvezuje, da bo poskrbel za naslednje:

- a) organizacija prireditve
- b) prostor za razstavljalce
- c) pergamene za najboljše predstavitve dejavnosti
- d) za čebelarje je udeležba oz. razstavni prostor brezplačen

TURISTIČNO DRUŠTVO ANKARAN
SOCIETA TURISTICA DI ANKARANO

Udeleženec je dolžan:

- a) predstaviti svojo dejavnost v najlepšem in pristnem običaju (aranžma)
- b) organizatorju čim prej poslati dovoljenje za svojo dejavnost skupaj s podpisano priloženo prijavnico (le tisti, ki imate namen prodajati).

Prijavnico pošljite najpozneje do 5. 3. 2008 na naslov TD Ankarano, Jadranska 66, 6280 Ankarano, p.p. 51

Za podrobnejše informacije vam je na voljo ga. Ada Marija Butinar, Turistično društvo Ankarano, tel.: 05/652 05 60 ali 041/713 797, e-pošta: tdankaran@t-2.net

PRIJAVNICA ZA PRAZNIK CVETJA, OLJČNEGA OLJA IN VINA V ANKARANU, 23. IN 24. MAREC 2008

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Tel.: _____ Faks: _____

E-mail: _____

DŠ: _____

Predstavl bom naslednjo dejavnost (kratek opis):

Obvezna priloga: Dovoljenje za opravljanje dejavnosti, če nameravate prodajati svoje izdelke.

Kraj in datum: _____

Žig in podpis prijavitelja: _____